

**Exercitatio medica de refectione celeri per alimenta humida ad ductum
Hippocratis aphorism. II, XI. ... / [Ferdinand Adam Schoder].**

Contributors

Schoder, Ferdinand Adam.
Schulze, Johann Heinrich, 1687-1744.
Universität Altdorf.

Publication/Creation

Altorf. Noric : Typis Jod. Guil. Kohlesii, [1728]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ma4axuwq>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

EXERCITATIO MEDICA
 DE
 REFECTIONE CELERI
 PER
 ALIMENTA HUMIDA
 AD DUCTVM
 HIPPOCRATIS
 APHORISM. II. XI.

QVAM
 PRAESIDE
 O. HENR. SCHVLZE MED. D. ET PR. P.
 ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM
 COLLEGA

PRO ARGVMENTO CIRCVLARIS DISPVATIONIS
 A. D. MARTII MDCCXXVIII.
 EXHIBET

ERDINANDVS ADAMVS SCHODER
 NORIMBERGENSIS.

ALTORF. NORIC.

TYPIS IOD. GVIL. KOHLESII, ACAD. TYPOGR.

PERILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
DOMINO

FERDINANDO ADAMO
LIBERO BARONI PERNAV
DE PERNEY

SERENISSIMO PRINCIPI SAXO-COBVRGENSI
A CONSILIIS INTIMIS

DOMINO

ET

E SACRO FONTE SVSCEPTORI SVO
PER QVAM GRATIOSO

DISSERTATIONEM HANC EA QVA PAR EST
OBSERVANTIA

CONSECRAT

DEVOTISSIMVS CLIENS

FERDINANDVS ADAMVS SCHODER
MEDICINAE CVLTOR.

EXERCITATIO MEDICA
DE REFECTIONE PER ALI-
MENTA HUMIDA.

PROOEMIUM.

QUAMquam vetustissimorum temporum me-
moriam densa caligine obscuratur, homines-
que a sua prima origine sat longum tempus
videntur transegisse, antequam in litera-
rum monumenta redigere aliquid occæperunt; ipsaque illa
primæ ætatis monumenta, quæ forte exstiterunt; variis
fortunæ casibus, ut flammarum furore, diluviorum im-
petu, bellorum cladibus, iam diu consumpta, absorpta &
funditus deleta sunt: non tamen dubitare licet, quin anti-
quis

quissimarum rerum commemorationem subinde parentes, liberis suis familiaribusque audientibus, fecerint, eaque, quæ de originibus artium tradi solent, ex hac origine emanare potuerint. Atque his quidem traditionibus eo facilius fidem adiicere licet, si recta ratione assequimur rem se ita, quemadmodum traditur, habuisse, aut potius aliter habere vix potuisse. Ita facile credimus HIPPOCRATI docenti medicinam ex eo esse ortam, quod primi homines observauerunt corpus nostrum non eodem modo se ad singula assumpta habere; adeoque antiquissimam esse medicinam illam partem, quæ rectam dietam sanis & agrotantibus præscribit. Huius autem longe celeberrimus auctor Hippocrates, aureis cedroque dignis monumentis suis optima huius præcepta ad nos transmisit, quæ merito summi ab omnibus fiunt, qui rectissime viuendi medendique regulas legere & ediscere cupiunt. Huius generis aliquam, ex Aphorismorum aureolo libello desumptum mihi elegi, in qua vires ingenii periclitarer. Est autem illa Sectionis secundæ undecima, & sequentem in modum habet: *ῥᾶον πληρῶς ποτῶ, ἢ σιτίῃ.* Facilius est impleri potu, quam cibis. Cuius sententiæ considerationem ita suscipiam, ut, quæsito prius sensu literali, deinceps usum eius, per omnes medicinæ partes, indagare pro viribus allaborem.

§. I.

Pauca quidem sunt aphorismi verba, sed, quod eadem extra nexum conspicuum posita sunt, aliquam dubitationem lectori afferre possunt. Nam quod primum vocabulum attinet, quæri posse videtur, an hoc loco potius dicatur de eo, quod *facile peragitur*; an de illo, quod *facilius toleratur*. Si GALENUM quæris, hic in *Explicatione vocum Hippocraticarum* ῥᾶον exponit ἐτοιμότερον, καὶ εὐχερέστερον. ἔνιοι μὲντοι τὸ εὐφορώτερον ἡκούσαν. Hoc est *promptius* & *ad obtinendum facilius*. At vero illi exponere maluerunt de eo, quod *faciliori negotio toleratur*. Adeoque duplex emergit sensus, nimirum: *promptius repleri corpus potest potulentis, quam esculentis*: & *tolerabilior est repletio, quæ fit potulentis, quam esculentis*. Primum etiam vocabulum πληροῦσθαι diuersitatem aliquam significationis admittit, ut vel simpliciter significet *reple-*
ad satietatem, vel *repleri ad excessum*, vel denique in oppositione ad evacuationem nimiam significet *superare illud, quod nimis evacuatum & subtractum est*. Quo triplici respectu habito, præceptum hoc ad hygien, ad pathologiam, & ad curativam methodum referri debebit.

§. II.

Equidem video Galenum, in suo ad hunc aphorismum commentario, suadere nobis, ut primum vocabulum ῥᾶον accipiamus eo significatu, qui denotat id, quod *facilius & citius peragitur*, & verbum πληροῦσθαι intelligendum docet, quatenus *opponitur celeri & nimiae evacuationi*. At vero non video sufficientem huius explanationis suæ rationem adiectam esse. Nam quod ex precedentium consideratione illud patefcere scribit: *te ex ipsa natura aphoristicæ doctrinæ, quæ separata*

tas artis regulas, absque sollicito nexu cum præcedentibus, proponit, dubium non leve suborietur, an per leges bonæ interpretationis restringi dictum aliquod te patens, & simpliciter enunciatum, debeat. Sed iuuat omnes, quotquot admittit hic aphorismus, sensus proprie, & benevolo Lectori iudicium permittere.

§. III.

Quantum itaque attinet ad primum sensum : *facilius est, nos repleri posse potu, quam cibo* : iuuabit physiologia aliqua repetere. Antequam assumpta sic perficiantur, ut supplendo sanguini & nutriendo corpori sint idonea, necessarium est multos actus diuersos præcedere. Ponamus aliquem hoc fine uti velle carne bubula, opus est coctam illam vel assatam dentibus fac comminuere, quo ipso saliva intermixta imbuitur, admixtoque liquido glandularum palati mucoso in bolum deglutiendo aptum redigitur. Deglutitur inde per quæ oesophagum in ventriculum descendit, fundo eius imbitur, & constrictione illius blande circumdatur. Hæc mora per extrema oscula vasorum nerveo-arteriorum, quæ tunicam villosam constituunt, exsudans humiditas tenuis, mire resolutoria, quam liquorem gastricum vocare solemus, carnem assumptam penetrat, inque eius pristina structura destruenda, eandemque principia sua sequestrando, occupatur, ita, ut quicquid bovinæ naturæ structuræque congruum adfuerat, id omne auferri destruique debeat, ut solum materia in nutrimentum hominis adaptari idonea remaneat. Vbi satis calore ventriculi, eiusdemque laudatissimo mestruo, cui saliva iam in ore admixta succurrit, assumpta sunt elaborata & resoluta, emittuntur successive ea, quæ satis emollita & resoluta sunt, & per intestinorum longum canalem deducuntur.

§. IIII.

Quemadmodum igitur ventriculi negotium *diæren*, seu *resolutionem*, potissimum spectat; ita nunc intestina eandem quidem prosequuntur, sed præcipua opera *Synthesin*, cuius initia iam ipso in ventriculo ex par- fiunt, penitus absolvunt. Huius causa statim in principio tam longi tractus glandulæ duodeni, ab Illustri RVNNERO nomen adeptæ, liquidum suum infundunt, moxque largiori flumine, ex pancreatis viscere erum- ens, succus pancreaticus influit: quo eodem ostio bi- s etiam in canalem intestinorum effunditur: quorum quorum ea natura est, ut limpidi isti, ex pancreate Brunnerianis glandulis, præter menstrui animati be- neficium, una cum adsumtis potulentis, vehiculum no- ile nutritiis partibus idoneum præbeant, bilis vero fa- onis instar, aut, si mavis, vitelli ovorum, pingua & oleosa cum aqueis coniungat, sicque lac illud, chylum aquam, vnde sanguis suppleri debet, iuncta consti- quant.

§. V.

Quis non videt quam sit longum negotium si ex carnibus aliisque esculentis parari chylus debet? neque subito quemvis intellecturum esse, quanto sit facilius, & temporis breviori intervallo parandum, sanguinis sup- plementum ex istiusmodi alimentis, quæ potus forma assumuntur. Talia autem sunt lac, ova sorbilia, juscu- a gelatinosa, emulsiones, potus Chocolatæ, & super o- nnia vinum generosum dulce, qualia sunt Malvaticum, Cyprinum, Canariense, Hispanicum, & id genus alia genuina & nullo mangonio corrupta; quin et- am, ubi nihil a calore metuendum, nostratia ferment- ata, & in assuetis, cerevisiæ meliores, præsertim ex itico, tum quævis aliæ bonæ & bene defæcatæ.

§. VI.

§. VI.

Prærogatiua alimentorum istiusmodi potulentorum porro cognoscitur istiusmodi casibus, ubi facultates las, quæ ad concoctionem requiruntur, valde esse debitas necesse est. Nam cum liquoris gastrici, pancreatici & laticis intestinalis ea sit naturalis conditio, ut sanguine optimo, & quantum verosimillime colligit nervorum fluido tenuissimo, constituentur: necessarium est, ubi proventum illius sufficientem cupimus, tis abundantem adesse sanguinis arteriosi copiam, quæ ad extremitates usque capillares, tunicam villosam constituentes, glandulosaque colatoria, profunde penetret, & secretionis materiam præbeat. Quod non minus necessarium esse respectu nervorum certum est, quoniam illud fluidum, quod per nervos aduehitur, ut Brunneriano termino utar, animatum menstruum reddit, elaborari non potest, nisi cerebrum laudabili sanguinis arteriosi sufficienti quantitate perfundatur, ex corticali substantia in tenerrimos canaliculos medullares, nervorum prima stamina præbentes, penetret, & transfundatur.

§. VII.

Facile autem intelligitur fieri hoc non posse ubicunque magna sanguinis profusio accidit, cuius generis praeter quidem exempla apud auctores idoneos consignata videntur, mihi autem unicum, pro scopo meo, sufficit quod *Hildanus* refert *Cent. II. observ. XVIII.* nobis fuit virum sexagenarium, qui maxima hæmorrhagia cui vix ulla sanguinem fistentia sufficiebant, correptus tandem oedematofus & asciticus redditus fuit. Cuius eventus rationem, non possumus aliunde arcescere, quam quod nimia sanguinis, quam vir ille fecit, iactura, vasa plurimum depleuerit, unde illa, ad mensuram

tæ inanitionis, contracta angustataque fuerunt, & oniam senili hac ætate vasorum succosæ extremitates se sensim coalescunt & abolentur, is effectus tantus in hoc viro, jam sene, evenit. Sed ortus a novorum supplemento chylus difficilior, vel plane non, valuit ad collapsos & constrictos canalium istorum meatus aperiendos, pristinumque iter recuperandum. Vnde oedematosus & asciticus euentus fuit subitus, cuius plenissimam ætiologiam hic a me tradi nemo contulauerit.

§. VIII.

Vero autem simile videtur alimenta liquida, eorum quædam aliqua, præcipue spirituosæ, facillime humoribus stris infundi, usque adeo ut aliqua jam profint, & virescant, dum odoratu percipiuntur, vel exterius corripui illinuntur; alia inter deglutendum, quin, ubi deglutitio prohibetur, ore tantum detenta, efficaciam repellentem exserant. Ex quo apparet, quod, ubi patioribus ventriculi & intestinorum poris eadem illata fuerint, sine longa mora lymphaticos chyliferosque tractus subitura, & sic ad commercium sanguinis defluerant, saltem quoad fluidiorem & meliorem sui partem, fæculenta & minus subtili restitante. Pertinet huc observatio a B. D. D. VVEPFERO, in nuper editis de *affectionibus capitis IV. p. 7.* relata, ubi vir potu vini nimio inebriatus, rudior plaga in capitis temporali regione accensa, mortuus concidit. Hujus cranium cum sectione deferretur, mox ingens feri quantitas, vinum exacte redolens, cum copioso sanguine, effluxit. Ex quo phænomeno doctissimus vir hoc axioma, *scholio 2.* expressum merito, ut existimo, elicuit: *Serum intra cranium non exacte redolens argumento est, potulenta parum immutata e ventriculo & intestinis seu abripi seu propelli.*

§. IX.

Alia sunt ex liquidis alimentis, quæ levi facillique notatione prius corpori apta reddi, quam sanguinem fieri eant, experientia & ratione discimus. Hujus generis sunt ab animalibus desumpta, ut lac, ova forbilia, forte iam decocta & juscula gelatinosa. Et experientia quid docuit in omni animali, quod lac potavit, si ventriculus celerrime incidamus & ventriculum inspiciamus, lac semper coagulatum reperiri, in illis adeo animalibus, cum lac congenerum animalium assumerent, ut vitulis &c. suarum matrum pastis, catulis & similibus: adeo merito supersedere possimus anxiam curam illam, qua efficitur studemus, ne lac assumptum coaguletur. Tantum enim abest ut coagulationem seu potius partem lactis texturam constituentium discessionem impedire juvet aut fas sit, ut potius tam necessarius quam utilis disjunctionis ille eventus reputari debeat: modo coagulatio non sit nimis tenax, qualem verbi causa ritus ardens affusus pinguiori lacti inducit. Ratio etiam suadet dissolvendam esse pristinam crasim, ut nova species & individuo congrua enascatur, sequestrarique possint, quæ hoc intuitu minus quadrant.

§. X.

Hæc consideratio docere nos poterit, quid statudum sit de illo quorundam tentamine, patrum nostrorum memoria instituto, quo gravi hæmorrhagia exhaustis, vel alias debilitatis, in venam immediate sanguinem ex alio animali vegeto transluentem immittere vel eorum consilio, qui lac tepidum siphonis ope injicere iubent. Et quidem quod sanguinis transfusionem tinet, quoniam illa diu jam omissa est, nihil de ea nunc dicere opus videtur: ipsius autem lactis immissio ex dissuadetur, quoniam lac, a quocunque sit animali, cum fin & specificatam pro indole ejus animalis vitali animo

que characterem adhuc retinet, & quoniam hæc in pri-
is viis non sunt alterata, in sanguine vix emendari pos-
nt. Tolerabilius forte fuerit, si lac ex ejusdem speciei
ammis extractum injiceretur, v. g. homini humanum:
vero cum individui naturæ accommodari lac ab ani-
alibus varii generis suctum ex eo cognoscamus, quo-
am semper præcipitatum illud in ventriculis illorum
prehendimus: etiam hunc modum non omni ex par-
optimum judicare licet.

§. XI.

Quæri hic debere videtur, quibusnam alimentis hu-
idis prærogativa debeatur, aut an nihil referat quocun-
que utaris. Liceat itaque illa prius in classes digerere,
inde casus & circumstantias dispicere. Puto autem
cile omnia redigi ad sequentes. In prima colloco spi-
tuosa, ut vinum, ejusque spiritum, cerevisiam, mul-
m: in altera consistant ex vegetabilibus parata caloris
pertia, ut sunt decoctum seu ptisana hordei excorti-
ti, pultes molliores ex flore farinæ paratæ, juscula si-
ilia simpliciora, potus chocolatæ dilutus, emulsiones
amygdalis, pineis, pistaciis paratæ. In tertia sunt o-
animali regno desumpta, ut lac, ova forbilia, juscula
decocta gelatinosa caponum, gallinarum, aliarumque
arnium probarum. Quod jam ad primam classem at-
net, quoniam manifestum est talia esse calida & humo-
s expandere, intelligitur, facili quidem negotio, ea non
convenire ubicunque vel febris jam adest, vel merito
timefcitur; eademque prohiberi ubicunque hæmor-
ragiarum effera eruptio vix compesci potuit, earun-
emque recrudescencia metuitur. Sic in puerperis ma-
na hæmorrhagia forte debilitatis, non solum is metus,
e lochia nimium commoveantur, vinum suspectum
addit, verum etiam febris lactariæ expectatio ab eo-

dem detinet. Pariter ubi operationes chirurgicæ graviores susceptæ fuere, aut arteriæ vulneratæ modo sanguinem profundere desierunt, caute cum vino & spirituosus mercandum esse inter omnes constat.

§. XII.

Conveniunt his potius ea, quæ secundum ordinem tenent, succum nutritium blandum, nullaque ferme tescente virtute conspicuum præbentia, quibus tam diu immorandum est, donec metu febris omnino ablato ea venire liceat, quæ in tertia classe continentur animalia, & vinum, cerevisiamve adjicere. Exempla istiusmodi refectiois videre licet apud auctores complura, sed maxime placuit *Guillielmus Fabricius Hildanus* ubi victu homini post membrorum amputationem valde languenti reficientem præscribit, plane in hunc modum, ne quod etiam febris respectu non metuit afferre illa ex animalibus desumpta, ut juscula carniū, ova & similia, quod quam recte fiat alii viderint. Saltem observatum est a pluribus, quod febre detenti carnes fastidiant: ipsa sic natura, ut quidem existimo, demonstrante, quod desumpta ab animalibus tali tempore non adeo bene conveniant. Idem recte intellexisse veteres ex eo cognoscimus, quoniam feбри laborantes non alia potione, quam ptisanâ, reficiebant.

§. XIII.

Atque hæc meditatus sum ad aphorismi nostri primum sensum: quibus addi illud potest, quod humi ejusmodi alimenta, quoniam in humores cito abripiuntur, frequentius repetitis vicibus dare potius conveniat, quam magnis haustibus eadem simul ac semel infundere. Idem nos natura docet in illis animalibus, quæ recens exclusa lacte materno victitant; quippe crebro istum hunc expetentibus & facile perferentibus: si vero diutius

utius eo careant, mox ejulatibus suis idem efflagitant-
 bus. Interponi autem justa spatia, quibus assimilentur
 sanguini, eo magis est necessarium, quo magis manife-
 stum est, virtutem sanguificantem eo debiliorem esse,
 quo plus sanguinis amissum est.

§. XIV.

Supra diximus aphorismum hunc trahi etiam ad il-
 lum posse sensum, quod tolerabilior sit excessus in as-
 sumptis potulentis, quam esculentis. Ita accepisse Hip-
 ocratis mentem videri possit CORNELIVS CELSVS
 quando *Lib. I. Cap. II.* in hunc modum scribit: *ubi ad
 ebrium ventum est, nunquam utilis est nimia satietas:
 saepe inutilis nimia abstinentia: saepe, si qua intemperan-
 tia subest, tutior est in potione, quam in esca.* Enim
 vero video hanc lectionem Celso non satis secure tribui,
 cum vetusta exemplaria legant: *durior est in potione, quam
 in esca.* Et forte mutatio, quæ hic suscepta est, debe-
 re eidem facilitati Celsum refingendi, cui plura apud
 eundem auctorem, sine prægnanti ratione mutata, debentur.
 Videbimus itaque, quid de hac comparatione utrius-
 que intemperantiæ statuendum sit.

§. XV.

Et sunt fane qui existimant intemperantiam potus,
 et eaque ortam repletionem nimiam, valetudini nul-
 lum afferre detrimentum: quare toto videmus die ali-
 quos ita sese ingurgitare, ut hominem exuisse omnino
 credi possint. Enim vero non impune semper eos ferre in-
 temperantiam suam, multis fane observationibus discere
 poterunt, quas medici annotatione dignas judicarunt. Sic
 EVELINVS PLATERVS *observat. Libr. I. p. 16.* scribit: *Et pueros
 aliquot & adultos, & senes, quia spiritum vini, quem
 aqua vitæ nomine appellant, immoderate sumpserunt, pri-
 mum summopere accendi, postea attonitos stupere, ac si
 opium*

opium bibissent, & stertere ad mortem usque, multoties observavi. Idemque autor pag. 17. Aliquos ex nimia & ni ingurgitatione non tantum stupidos fieri, sed & mori observavi: non aliter atque in stupore, a narcoticis, & spiritu vini, accidere ostendi, simili stupore obruti fuisse extinctos. Plura etiam ex ebrietate mortuorum exempla videre licet apud FORESTVM Lib. IX. observ. 27. Schol. Possemus hisce illorum, qui ex ebrietate vel mortui, vel male mulctati sunt, longe plura addere exempla, nisi existimarem in re tam nota supervacanea esse hanc probationem. Legi de eo potest dissertatio inauguralis Dom. G. N. Seyfferheldi, de morbis bibonum 1720. hic habita.

§. XVI.

Ne vero existimemus illam solum in potu intemperantiam, ubi spirituosam ingurgitantur, tam esse periculosam, brevibus ostendemus etiam repletiones humoribus lenioribus factas insigniter nocuisse. *PLINIVS hist. nat. XXXI. cap. 6. ubi de fontium calidorum interno usu agnoscit errorem illorum, qui plurimo potu gloriantur. Vidi, inquit, iam turgidos bibendo, in tantum ut annuli integerentur cute, cum reddi non posset hausta multitudo aquae. Parum id referre argui ex eodem Plinio posset, quoniam levi remedio, scilicet salis crebro gustu emendari vitium potest: quod recentiores nostri imitantur sale fontium, ut Egrano, Sedlicensi, Ebshamerensi, vel analogo artificiali cathartico adhibitis. Enim vero non impune id semper cedere senio debilitatis, tunc phis podagricis obsessis, scorbuticis, aut scirrhus viscerum laborantibus, qui saepe exulcerationes extremorum & generis sphacelosas, subinde verum hydropem, a nimia ingurgitatione contrahunt, res est tam nota inter omnes, ut verba perdere minime opus sit. Sanitatis conserua-*

& recuperandæ causa quotidie præscribuntur infusa, ut proprio consilio bibuntur epidemia illa theæ & Coffé; nec horum abusus omnino innoxius notatur. Theæ potus abusum inter causas difficilis affectus eius, qui diabetes vocatur, sollemniter refert MARTINVS LISTERVVS, Angliæ medicorum haud postremus: cui fidem fecit D. D. IO. MAVR. HOFFMANNVS, qui *D. Præsidi* nominibus indicavit duos huius Academiæ quondam patres, qui nimio usu huius potus stillicidium urinæ contraxerant.

§. XVII.

Atque nescio annon satis durum videri debeat homini, qui vivere & valere cupit, si legat quid nimia & fidua Theæ ingurgitatio ventriculo præstet. Exponit item D. D. G. C. GAHLIER *observat. Acad, N. C. Cent. 1. §. 1.* quid in sectione alicuius theophili inuenerit: *tuniventriculi admodum erant tenues, chartæ paulo roboris crassitiem vix æquantes, — plicis autem omnino destituta. Quæ facies omnibus fere theæ potus belluonibus continuis ac diuturnis, me sæpius hoc in cadaueribus illo- rum exenteratis, ipsius quoque Doctoris Bontekoe, magni- us, dum viveret, theæ patroni & encomiastæ, obser- ante, familiaris & quasi propria est.* Atque, ut choco- læ potus, omnium præcipui fere alimenti humidi, men- tionem faciam, satis dura fuerunt incommoda quæ in- trerunt aliquot nobiles adolescentes in Pædagogio Re- o Halensi, de quibus D. Præses in prælectionibus ali- ando meminit, quod, ut fere nitimur in vetitum, um potu illo interdictum alumniis esset, illi, corrupto- nulo quodam incredibilem eius copiam furtim suppe- ante, ultra modum sese ingurgitantes, omnes fere pri correpti fuerint.

§. XVIII.

§. XVIII.

Non iam attingam quid intemperantius hausta qua frigida, vel alius potus per se saluberrimus, per magnam incalescentiam, efficiat, prorsus ad perniciem humanæ machinæ prono cursu impellens: quid vi mangonio corrupta valeant; illud tamen puto indubium esse qualitatem istiusmodi potuum malignam & noxia intemperantius assumentium vitio incredibilem in modum augeri intendique. Sic ante hos forte duodecim annos florantissima academia quædam plures ciues amisit, qui in suburbanis diversorio, quadragesimali tempore, statis horis confluebant, & secundum leges quasdam cerevisiam trieam copiose ingerebant, quum hospes, ut a corem ei emendaret magisque spumantem redderet, multum livi affudisset. Plures enim intra breve tempus febre cuta inflammatoria interibant: sed fama mendax tum quidem, ut fieri solet, tragicis narrationibus rem tam ultra veri fidem extollebat, factique narratione depravabat.

§. XVIII.

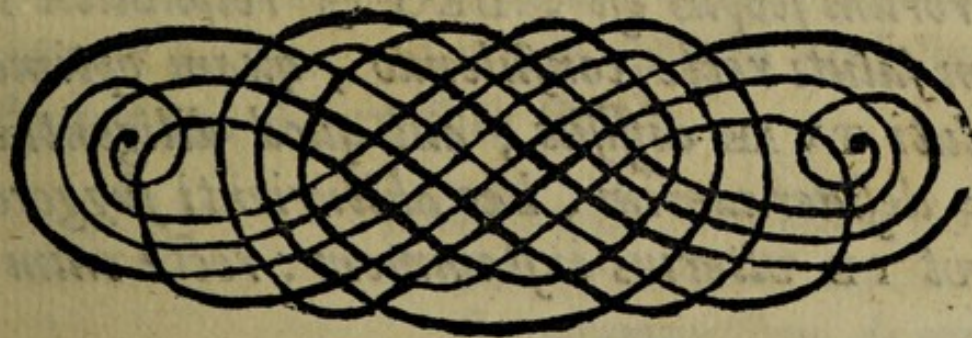
Atque huius forte generis observationes CELSVS intuitus est in illa sæculi, quo vixit, intemperantia, pluresque notavit ab immoderatus hausto potu graviter mutatos: quare adversus mores sui ævi hac admonitio plane *ἀσέως* pugnare videri poterit; quemadmodum *cap. 3.* Asclepiadis consilium non audet reprehendere quem offensum eorum consuetudine, qui quotidie efficiendo vorandi facultatem moluntur, vomitum in volumine, quod de tuenda sanitate composuit, recuisse existimat. Nimirum medicorum honestatem iam illud decet, ut homines a vitiis deterreant, ostenso periculo, quod vitæ valetudinique ab illis imminet.

eterum facile consentientem me habebit, quisquis ex
 oneo codice scripto confirmauerit alteram lectionem,
æ sæpe tutiorem esse intemperantiam in potione, quam
esca, profitetur: quum nihil omnino absurdi habeat
 ec adfertio, modo rite exponatur.

§. XX.

Scilicet duo intemperantiæ genera comparari mani-
 stum est; neutrum vero laudari absoluteque tutum pro-
 nciari. Si tamen comparentur exempla eorum, qui
 oracitate peccauerunt, & istorum, qui multa nimis po-
 one in diætæ regulas impegerunt, plures fore illos, qui
 nimia voracitate, præcipue si varietas ciborum acce-
 it, illico cruditates, languorem, febres contrahunt,
 am hos, qui a crapula gravius & durabilius affligun-
 r, modo sequantur consilium, quod mox sequitur:
st multas potiones, quæ aliquantum sitim excefferunt,
hil edendum est. Hæc vero de superius proposito A-
 phorismo dicta, pro temporis præsentis copia meo-
 que scopo, sufficiant.

NOBILISSIMO ET EXIMIO DOMINO
RESPONDENTI

S. P. D.

P R A E S E S.

QUam mihi obtulisti dissertationem, meditationes quaedam ad Hippocrateum aphorismum proponenter rogatu TVO leui lima passim expolire, alicubi iam interpolare visum fuit. Laudo autem diligentiam hoc specimine satis comprobatam, utque stadium, quod strenue decurrere cœpisti, feliciter emetiari, ex animo apprecor. Planeque futurum hoc auguror si porro ex professorum, diuque iam mortalium cœtui ereptorum monumentis, viutorum autem sermonibus pariter ac scriptis fructum capere allabores, nullumque diem sine linea transire TIBI patiaris; memor illius, quod diuus Cōs quasi limine scholæ medicæ grauitè nobis acclamat: Ars longa, vita brevis. Ita fiet ut spem ac vota Excellentissimi & Etissimique Domini Parentis TVI impleas, & qui laudum nostrorum scopus est, DEO & reipublicæ inseruire multorum salutem rectè consulendo, quam optime valeas. Non virtuti TVAE diffisus, aut quod diligentiam in umquam desiderauerim, hæc abiturienti suggero, sed animo, ut TE ulterius inflammem: rectè enim poeta cinit:

Acer, & ad palmæ per se cursurus honorem,
Si tamen hortèris, fortius ibit equus.

Vale, mi SCHODERE, & quocunque loco musis operæ placuerit, almæ matris Altorfinæ amorem conserua.

CLC MCCXXVIII. a. d. XII. Martii.

Du zeigst/Geehrter Freund/wie groß dein Fleiß gewesen/
 Wie eifrig Du bisher die Schrifften durchgelesen/
 In welchen man den Kern der Arzeneey Kunst find:
 Fahre ferner fort/ und glaub für dein Bemühen/
 Wird Dir so Preis als Ruhm um deine Schläfe blühen/
 Dieweil doch Fleiß und Schweiß der Ehre Mutter sind.

Seine Ergebenheit gegen dem Herrn Respon-
 denten zu bezeigen schrieb dieses

G. L. Huth. Opp.

Culmine conscendes fausto fastigia doctæ
 Sedis, & applaudent Phœbus, Hygea, TIBI.
 Laude animi virtute nova, sic auguror, alto
 Culmine descendes non sine laude nova.
 Atque TIBI virtus meritos decernet honores
 Præmia, ceu fas est, digna labore tuo.
 Hinc, ut res medicæ TIBI curæ semper habentur,
 Sic alimenta dabunt humida, sicca, TIBI.
 Hinc voveo ex animo, multum dilectæ Sodalis,
 Vt fortunato fidere fata fluant.

*Hisce paucis Nobilissimo Doctissimoque
 DN. Respondenti, Fautori & Amico
 suo æstumatissimo, de egregio speci-
 mine Academico gratulatur*

Carolus Hofmannus, Norimb.
 Opponens.

Was theurer Lehrer Kunst und deine gute Gaben /
 Ja / was dein eigener Fleiß aus Dir gemachet haben
 Diß zeigt uns deine Schrift / darinnen Du vermehrest
 Was Aesculapens Sohn / Hippocrates gelehret /
 Fahr fort in deinem Fleiß / so wie der Anfang war /
 Und glaub das Ende bringt / Dir reiche Früchte dar.

So gratuliret herzlich dem Herrn Respon-
 denten dessen ergebenster Diener

Georg Ulrich Schmidt / Noerdlin
 Opp.

